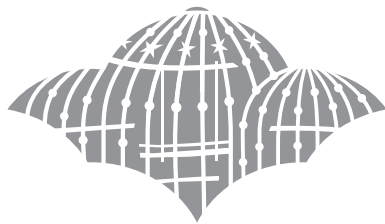

PUSRYČIAI PAS
TIFANIŲ

Mane visada traukia į tas vietas, kur kadaise gyvenau, į tuos namus ir apylinkes. Pavyzdžiui, vienoje iš septyniasdešimtųjų gatvių rytinėje miesto dalyje yra rudo smiltainio namas – jame aš gyvenau karo pradžioje, pirmąkart atvykęs į Niu-jorką. Turėjau vieną kambarį, pristatytą visokio šlamšto; sofa ir pilvotos kėdės buvo apmuštos raudonu šiurkščiu pliušu, kuris primena tvankias dienas traukinyje. Sienos buvo tinkuotos, o jų spalva lyg tabako spjaudalai. Visur, net ir vonioje, kabėjo Romos griuvėsių graviūros, dėmėtos nuo senumo. Vienintelis langas buvo į atsarginius laiptus. Bet vis vien aš visas pažvalėdavau, vos tik užčiuopdavau kišenėje šio buto raktą. Nors ir niūrus, tai buvo mano butas, pirmasis; ten stovėjo ir mano knygos, ir vazelės pieštukų, kuriuos galėjau smailinti, – viskas, ko, mano manymu, reikia rašytojui, o aš ir norėjau tapti rašytoju.

Tomis dienomis man niekad nebuvo atėję į galvą rašyti apie Holę Golaitli, gal nebūtų atėję ir dabar, jeigu ne pašnekesys su Džou Belu, iš naujo sužadinęs visus mano prisiminimus.

Holė Golaitli gyveno tame rudo smiltainio name – jos butas buvo po manuoju. O Džou Belas turėjo barą už kampo Leksingtono aveniu. Jis ir dabar jį tebeturi. Mudu su Hole užbėgdavome ten šešis septynis kartus per dieną ne vien atsigaivinti,

bet ir paskambinti telefonu, nes karo metais asmeninis telefonas buvo sunkiai prieinamas daiktas. Be to, Džou Belas mielai pranešdavo, kas skambino ir ką prašė pasakyti, o Holei tai buvo nemaža paslauga, nes jai daug kas skambindavo.

Žinoma, visa tai buvo labai seniai, ir iki pastarosios savaitės aš nebuvo matęs Džou Belo jau keletą metų. Kartkartėmis mes susitikdavome – kada ne kada užsukdavau į jo barą, kai pasitaisydavau būti tame rajone, bet iš tikrųjų mudu nebuvo dideli draugai, nebent tik tiek, kiek abu draugavome su Hole Golaitli. Džou Belo būdas sunkus, jis pats tai pripažįsta. Sako, tai todėl, kad jis viengungis ir kad jo blogas skrandis. Visi, kas jį pažįsta, pasakys, kad su juo sunku susišnekėti. Tiesiog neįmanoma, jei nekalki apie tai, kuo jam galva pramušta. Vienas iš tų dalykų ir yra Holė. O kiti – ledo ritulys, veimaranerių veislės šunys, „Mūsų šventadienių mergaitė“ (muilo opera, kurios jis klausėsi jau penkiolika metų) ir Gilbertas su Salivanu, – jis sakosi vienam iš jų esąs giminė, bet aš neprisimenu kuriam.

Tai štai, kai praėjusio antradienio vėlyvą popietę suskambo telefonas ir išgirdau „kalba Džou Belas“, nuojauta man pasakė, kad jis skambina dėl Holės. Jis apie tai neužsiminė, tik tarė: „Ar negalėtum tuojau pat atbildėti pas mane? Labai svarbu!“ Ir jo balsas iš susijaudinimo kvarktelėjo it varlės.

Aš sėdau į taksi pliaupiant baisiausiam spalio lietui ir važiuodamas galvojau, gal pati Holė yra ten ir ją vėl pamatysiu.

Bet bare nieko nebuvo, tik šeimininkas. Džou Belo užėiga yra rami vieta, palyginti su daugeliu Leksingtono aveniu barų. Ji negali pasigirti nei neonine iškaba, nei televizoriumi. Poroje senų veidrodžių atsispindi, koks oras gatvėse, o už prekystalio, nišoje, kur kaba ledo ritulio žvaigždžių fotografijos, visada stovi vazelė su šviežiomis gėlėmis, kurias Džou Belas pats prižiūri su matronišku rūpestingumu. Prie gėlių jį ir radau įėjęs.

– Žinoma, – tarė jis, merkdamas kardelį giliai į vaza, – žinoma, nebūčiau prašęs tavęs čia ateiti, jeigu nenorėčiau išgirsti tavo nuomonės. Ypatingas atvejis. Itin nepaprastas dalykas nutiko.

– Kas nors nauja iš Holės?

Jis pačiupinėjo gėlės lapą, lyg galvodamas, ką atsakyti. Daili to mažo žmogučio galva su šiurkščiais baltais plaukais ir liesu, nusklembtu veidu labiau būtų tikusi aukštesniam ūgiui. Jo oda atrodydavo tarsi įdegusi saulėje. Dabar ji buvo lyg dar raudonesnė.

– Negaliu pasakyti, kad išgirdau ką nauja iš jos. Tai yra – aš nežinau. Kaip tik dėl to man ir reikia tavo nuomonės. Išgersi? Šis tas nauja. Gėrimas vadinasi „Baltasis angelas“, – pasakė jis, maišydamas degtinę pusiau su džinu, visai be Vermuto.

Kol gėriau, Džou Belas stovėjo čiulpdamas pypkutę ir galvodamas, ką man pasakyti. Paskui:

– Ar prisimeni misterį I. Y. Juniošį? Tokį poną iš Japonijos?

– Iš Kalifornijos, – atsiliepiu puikiai prisimindamas misterį Juniošį. Jis yra vieno iliustruoto žurnalo fotografas, ir tada, kai jį pažinojau, gyveno rudo smiltainio name, viršutiniame aukšte, bute su studija.

– Nesuk man galvos. Aš tik klausiu, ar žinai, ką turiu omenyje. Na, gerai. Taigi vakar vakare žiūriu – bejeinąs tas pats misteris I. Y. Juniošis. Turbūt daugiau nei porą metų nebuvau jo matęs. Ir kur, kaip manai, jis praleido pastaruosius dvejus metus?

– Afrikoje.

Džou Belas išsiėmė iš burnos pypkę, jo akys prisimerkė.

– Iš kur žinai?

– Skaičiau laikraštyje.

Tai buvo tiesa. Jis atidarė kasos stalčių ir išėmė storo, rudo prasto popieriaus voką.

– Štai, žiūrėk, ar apie tai skaitei laikraštyje?

Voke buvo trys nuotraukos, daugmaž vienodos, nors fotografuota iš skirtingų pusių. Aukštas, lieknas negras su kartūno

sijonu, droviai vos vos šypsodamasis, rankose laikė keistą medinę skulptūrą – pailgą išdrožinėtą galvą, mergaitės galvą. Jos plaukai buvo lygūs ir trumpi kaip jauno vyriškio, dailios medinės akys pernelyg didelės ir įstrižos, veidas į viršų siaurėjantis, burna plati, lūpos patemptos, panašiai kaip klouno. Iš pirmo žvilgsnio tai atrodė tik primityvus drožinys, bet įsižiūrėjus buvo aiškiai matyti, jog tai Holė Golaitli, visai kaip gyva, žinoma, kiek toks juodas nebylus daiktas gali būti panašus į žmogų.

– Na, ką pasakysi? – paklausė Džou Belas, patenkintas, kad aš nustebau.

– Panašu į ją.

– Klausyk, vaicine, – jis pliaukštelėjo delnu į prekystalį, – čia tikrai ji. Tikrai, kaip mane gyvą matai. Tas japoniškštis pažino ją, vos tik dirstelėjo.

– Jis matė ją? Afrikoje?

– Ne. Tik šitą statulėlę. Bet tai visai tas pat. Perskaityk, kas čia parašyta, – pasakė jis, apversdamas vieną nuotrauką. Antroje pusėje buvo užrašas: „Medžio drožinys, S gentis, Tokokulas, Rytų Anglija, 1956 m. Kalėdos“.

– Štai ką tas japonas papasakojo, – tarė Džou Belas ir išdėstė visą istoriją.

Kalėdų dieną misteris Juniošis keliavo su fotoaparatu per Tokokulą. Tai kaimas, esąs velnias žino kur ir niekuo nepasizymis – vien krūva molinių pirkelių su beždžionikėmis kiemuose ir ant stogų tupinčiais suopiais. Jis jau buvo besiruošiąs keliauti toliau, kai pamatė kažkokį negra, kiūtantį tarpduryje ir ant lazdos drožinėjančią beždžionikę. Misteris Juniošis susidomėjo ir paprašė parodyti daugiau drožinių. Tada jam negras ir parodė šios mergaitės galvutę. Misteriui Juniošiui net akys išsprogo, anot Džou Belo. Bet kai jis paprašė ją parduoti, negras uždėjo ranką ant intymiausios savo kūno dalies (matyt, tai nuoširdumo gestas, prilygsta mūsų mūsiškiam rankos pridėjimui prie širdies) ir pasakė, kad ne. Svaras druskos ir dešimt dolerių, rankinis

laikrodį, du svarai druskos ir dar dešimt dolerių – niekas jo nepalenkė. Misteris Juniošis žūtbut nusprendė sužinoti, į ką nusižiūrėjęs jis išdrožė tą galvutę. Jis atidavė negrui ir druską, ir rankinį laikrodį, ir tasai pusiau afrikietišškai, pusiau angliškai, dar parodydamas pirštais, viską jam papasakojo. Tų metų pava-sarį iš tyrlaukių krūmynų pasirodė trys raiti baltieji. Jauna mo-teris ir pora vyriškių. Vyriškiai raudonomis, karščiuojančiomis akimis buvo paguldyti atskiroje lūšnoje ir ten kelias savaites blaškėsi nesikeldami iš patalo, tuo tarpu jauna moteris, kuriai patikęs drožinėtojas, dalijusis guoliu su juo.

– Šituo netikiu, – tarė Džou Belas niauriai. – Žinau, ji buvo šiokia ir tokia, bet nemanau, kad ligi to būtų priėjusi.

– Na, o toliau?

– Toliau nieko, – gūžtelėjo Džou Belas. – Išjojo, kaip buvo atjojusi, – raita ant arklio.

– Viena ar su vyriškiais?

– Su tais dviem vyriškiais, man rodos, – sumirkčiojo Džou Belas. – Japoniškė teiravosi apie ją, važinėdamas skersai ir iš-ilgai po visą kraštą. Bet niekas jos nebuvo matęs.

Regis, Džou Belas pajuto, kaip mano apatija persiduoda jam, ir pasistengė ją išsklaidyti.

– Vieną dalyką turi pripažinti – tai vienintelė konkreti žinia apie ją per tiek – net nežinau kiek – metų. – Jis skaičiavo me-tus ant pirštų, bet jų pritrūko. – Aš tikiuosi, kad ji turtinga. Ji tu-rėtų būti turtinga. Žmogus turi būti turtingas, jei gali bastytis po Afriką.

– Ji gal nė kojos nėra įkėlusį Afriką, – tariau su įsitikini-mu. Bet įsivaizdavau ją ten. Juk ji tikrai kažkur nusidangino. Ir ši drožinėta galvutė! Aš dar kartą pažvelgiau į nuotrauką.

– Kur ji galėtų būti?

– Mirusi. O gal beprotnamyje. O gal ištekėjusi. Manau, kad ji ištekėjo ir apsiramino. Ir gal net gyvena šiame mieste.

Džou Belas valandėlę pagalvojo.

– Ne, – tarė jis ir papurtė galvą. – Ir pasakysiu kodėl. Jeigu ji gyventų šiame mieste, būčiau ją sutikęs. Įsivaizduok žmogų, kuris mėgsta vaikščioti, žmogų, tokį kaip aš, kuris vaikščioja gatvėmis jau dešimt ar dvylika metų. Ir visus šiuos metus tas žmogus dairėsi vieno asmens ir niekad jo neišvydo. Nejau tai neįrodo, kad jos nėra šiame mieste? Aš nuolatos regiu akyse ją visą: plokščią jos užpakaliuką... Kiekviena liekna greit ir tiesiai žengianti mergaičiukė... – patylėjo jis, tarsi pasijutęs nejaukiai nuo mano įdėmaus žvilgsnio. – Manai, aš kvanktelėjęs?

– Ne. Tik nežinojau, kad buvai ją įsimylėjęs. Taip labai įsimylėjęs.

Pasigailėjau, kad tai pasakiau: jis sutriko. Susirinko nuotraukas ir sudėjo atgal į voką. Pažvelgiau į laikrodį. Neturėjau kur eiti, bet pagalvojau, jog bus geriau, jei pasišalinsiu.

– Palauk, – tarė jis, čiupdamas mane už riešo. – Žinoma, aš ją mylėjau. Bet man nė į galvą neatėjo jos paliesti. – Ir pridūrė be šypsenos: – Ne dėl to, kad negalvojau apie tokius dalykus. Net mano amžiuje, o man jau bus šešiasdešimt septyneri sausio dešimtą. Keistas dalykas, bet kuo labiau senstu, tuo dažniau apie tokius dalykus galvoju. Neprisimenu, kad apie tai būčiau tiek galvojęs net kai buvau jauniklis, o dabar retą valandėlę tatau pamirštu. Galbūt tos mintys taip lenda į galvą ir tampa tiesiog našta, kai žmogus sensti, ir įgyvendinti jas darosi vis sunkiau. Kai perskaitau laikraštyje, kad koks senas žmogus apsijuokė, suprantu, kad tai dėl tos naštos. Bet, – jis dar įsipylė viskio ir išgėrė vienu mauku, – aš niekad nepažeminsiu savęs. Ir prisiekiu, apie Holę niekuomet taip negalvojau. Galima mylėti žmogų nieko panašaus nedarant. Laikai jį pašaliniu, nors jis tau ir draugas.

Pora vyrų įėjo į barą, man tai buvo dingstis išeiti. Džou Belas palydėjo mane iki durų.

– Ar tu tiki tuo? – paklausė jis, vėl sučiupęs mane už riešo.

– Kad nesi jos lietuš?

– Ne. Aš turiu galvoje Afriką.

Tą valandėlę man pasirodė, kad užmiršau visą pasakojimą, atmintyje išliko tik vaizdas, kaip ji nujoja tolyn ant arklio.

– Šiaip ar taip, jos čia nėra.

– Aha, – atsiliepė jis, atidarydamas duris. – Nėra.

Lauke nebelijo, tik tvyrojo migla, todėl pasukau už kampo ir pasileidau gatve, kurioje stovi rudo smiltainio namas. Vasarą medžiai šioje gatvėje meta ant grindinio vėsų šešėlių raštą, bet dabar lapai buvo pageltę ir beveik nukritę. Nuo lietaus jie buvo šlapi, ir einant slyščiojo kojos. Tas namas yra kvartalo viduryje, šalia bažnyčios, kurioje mėlynas bokšto laikrodinis muša valandas.

Namas nuo anų dienų pagražėjo. Vietoj senų matinio stiklo dabar buvo puošnios juodos durys, o langus rėmino dailios pilkos langinės. Niekas iš mano pažįstamų ten jau nebegyvena, tik madam Sappija Spanela, užkimęs koloratūrinis sopranas, kuri kiekvieną popietę eidavo čiužinėti su riedučiais į Centrinį parką. Aš žinau, kad ji dar čia, nes kartą buvau užkopęs laiptais ir dirstelėjau į pašto dėžutes. Ant vienos iš jų kadaise pirmą kartą ir pamačiau Holės Golaitli pavarde.

Išgyvenęs tame name gal savaitę, pastebėjau, kad antro buto pašto dėžutėje į pavardei skirtą išpjovą įdėta keista kortelė. Spausdintinėmis, gana kaligrafiškomis raidėmis buvo užrašyta: MIS HOLIDEI GOLAITLI, o apačioje, kamputyje, KELIAUJANTI. Šis užrašas įstrigo man į atmintį tarsi kokia melodija: „Mis Holidei Golaitli, keliaujanti“.

Kartą naktį – jau gerokai po dvyliktos – nubudau išgirdęs misterį Juniošį šaukiant kažkam į apačią. Kadangi jis gyveno viršutiniame aukšte, jo balsas sklido po visą namą, piktas ir griežtas.

– Mis Golaitli! Aš nebegaliu pakęsti!

Balsas, suskambęs iš laiptų apačios, buvo paikai vaikiškas ir smagus.

– Ak, brangusis, prašau atleisti. Aš pamečiau tą prakeiktą raktą.

– Nustokite vieną kartą čerškinus mano skambutį. Jūs privalote – aš meldžiu jus, meldžiu – pasidaryti sau raktą.

– Bet aš juos vis pametu.

– Aš dirbu, man reikia išsimiegoti, – šaukė misteris Juniošis. – O jūs amžinai čerškinate mano skambutį...

– O, nepykite, gerasis žmogau. Daugiau taip nebedarysiu. Ir jei prižadėsite nebepykti, – ji lipo viršun, ir balsas artėjo, – gal leisiu jums padaryti tas nuotraukas, apie kurias kalbėjome.

Per tą laiką atsikėliau iš lovos ir truputėlį pravėriau duris. Girdėjau, kad misteris Juniošis tyli, – girdėjau, nes mane pasiekė pasikeitęs jo alsavimas.

– Kada? – jis paklausė.

Mergina nusijuokė ir atsakė neaiškiai, nukąsdama žodžius:

– Kada nors.

– Bet kada, – tarė Juniošis ir uždarė duris.

Išėjau į laiptų aikštelę ir atsirėmiau į turėklus – tik tiek, kad galėčiau matyti, o pats likčiau nematomas. Ji tebebuvo ant laiptų, bet jau visai arti aikštelės, ir ant trumpai nukirptų geltonų su baltom sruogom jos plaukų krito šviesa. Vakaras pasitaikė šiltas, beveik vasariškas, ir ji buvo su siaura, plona juoda suknele, juodomis basutėmis ir mažu perlų vėrinium prie pat kaklo. Nors ji buvo madingai liekna, iš jos trykšte tryško sveikata, dvelkė muiļu ir citrinos švara, o skruostai tamsavo sodriu raudoniu. Lūpos buvo plačios, nosis riesta. Akis slėpė tamsūs akiniai. Jos veidas buvo jau nebe vaikiškas, bet dar ir ne moteriškas. Pagalvojau, kad jai galėtų būti tarp šešiolikos ir trisdešimt. Vėliau pasirodė, kad jai trūko dviejų mėnesių iki devyniolikto gimtadienio.